

LIETUVOS RESPUBLIKOS ENERGETIKOS MINISTERIJA

Biudžetinė įstaiga, Gedimino pr. 38, LT-01104 Vilnius,
tel. (8 5) 203 4407, faks. (8 5) 203 4692, el. p. info@enmin.lt,
Duomenys kaupiami ir saugomi Juridinių asmenų registre, kodas 302308327

Lietuvos Respublikos Vyriausybei

2025-

Nr.

TEISĖS AKTŲ PROJEKTŲ DĖL ENERGETIKOS CHARTIJOS SUTARTIES DENONSAVIMO PAKARTOTINIS TEIKIMAS

Lietuvos Respublikos energetikos ministerija, vadovaudamasi Lietuvos Respublikos tarptautinių sutarčių įstatymo 14 straipsnio 2 dalimi, parengė ir pakartotinai teikia Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimo, Lietuvos Respublikos Prezidento dekreto ir Lietuvos Respublikos įstatymo dėl Energetikos chartijos sutarties denonsavimo projektus (toliau – teisės aktų projektai).

Teisės aktų projektų tikslas – denonsuoti 1995 m. balandžio 5 d. Briuselyje pasirašytą Energetikos chartijos sutartį (toliau – Sutartį).

Pažymėtina, kad 1998 m. birželio 23 d. Lietuvos Respublikos įstatymu Nr. VIII-803 ratifikuotas Energetikos chartijos protokolai dėl energijos efektyvumo ir su tuo susijusių aplinkosaugos aspektų, nustos galioti Lietuvai pasitraukus iš Energetikos chartijos sutarties, atsižvelgiant į Energetikos chartijos sutarties 47 straipsnio 4 dalį, pagal kurią visi protokolai, kurių dalyve yra susitariančioji šalis, nustoją galioti tai susitariančiajai šaliai jos pasitraukimo iš šios Sutarties dieną.

Atsižvelgdama į tai, kad nepavyko rasti bendros Europos Sąjungos (toliau – ES) pozicijos, Europos Komisija pasiūlė išstoti iš Sutarties, argumentuodama, kad Sutartis nesuderinama su ES klimato tikslais pagal Europos žaliajį kursą ir Paryžiaus susitarimą.

Tokiai pozicijai pritarė Europos Parlamentas, įvertinęs tai, kad modernizuota Sutartis neatitinka Paryžiaus susitarimo tikslų, ir 2022 m. lapkričio 24 d. priėmė rezoliuciją, raginančią Europos Komisiją ir ES valstybes nares pradėti ruošti koordinuotam pasitraukimui iš Sutarties, pažymėdamas, kad Sutartis susilaukė griežtos kritikos, kaip kliūtis pereiti prie atsinaujinančios energijos ir apsaugoti energetinį saugumą ES bei jos valstybėse narėse. Po ilgų diskusijų ES Tarybos lygmeniu ir visų ES valstybių narių interesus tenkinančio sprendimo paieškų, 2024 m. gegužės 30 d. priimti ES Tarybos sprendimai 2024/1638 dėl ES ir 2024/1677 dėl Euratomo pasitraukimo iš Sutarties, taip pat ES Tarybos sprendimas 2024/1644 dėl pozicijos, kurios ES vardu turi būti laikomasi Energetikos chartijos konferencijoje ir analogiškas sprendimas Nr. 2024/1645 dėl Euratomo pozicijos.

Pasitraukus ES ir kai kurioms ES valstybėms narėms iš Sutarties, didėtų metinis mokestis, šiuo metu sudarantis apie 7000 Eur (septynis tūkstančius eurų). Tai turėtų neigiamos įtakos Lietuvos biudžetui. Įvertinus kilusias abejones ES ir kai kurių ES valstybių narių tarpe dėl organizacijos pridėtinės vertės, nėra tikslinga svarstyti skirti papildomus žmogiškuosius ir finansinius išteklius, būtinus tinkamam atstovavimui Lietuvai užtikrinimui.

Atkreiptinas dėmesys, kad Sutarties 26 straipsnis numato galimybę ginčus tarp vienos Sutarties susitariančiosios šalies ir kitos susitariančiosios šalies investuotojo dėl pastarojo investicijos pirmosios šalies teritorijoje, kylančius dėl tariamo pirmosios susitariančiosios šalies įsipareigojimų pažeidimo pagal Sutarties III dalį, spręsti ne tik susitariančiosios šalies – ginčo dalyvės teismuose arba administraciniuose tribunoluose, bet ir tarptautiniame arbitraže. Lietuvai pasitraukus iš Sutarties,

pagal Sutarties 47 straipsnį dar 20 metų lieka galioti investicijų apsaugos laikotarpis, t. y. visoms iki pasitraukimo iš Sutarties įsigaliojimo atliktoms investicijoms (tiek Lietuvos investuotojų atliktoms kitose Sutarties šalyse, tiek kitų Sutarties šalių investuotojų atliktoms Lietuvoje) taikomos Sutarties nuostatos, įskaitant ir ginčų sprendimą. Naujoms investicijoms, t. y. atliktoms po pasitraukimo iš Sutarties įsigaliojimo, Sutarties nuostatos nebetaikomos. Svarbu paminėti, kad pasitraukus iš Sutarties pokytis dėl ginčų nagrinėjimo tarptautiniame arbitraže būtų tik dalinis, atsižvelgiant į tai, kad: 1) ginčai tarptautiniame arbitraže tarp Sutarties susitariančiųjų šalių, kurios yra ES valstybės narės ir jų investuotojų, yra negalimi, nes prieštarauja ES sutartims; 2) su daugeliu Sutarties šalių (ne ES valstybių narių) Lietuva turi galiojančias dvišales investicijų apsaugos sutartis, kurios numato ginčų sprendimą tarptautiniame arbitraže (Lietuva šiuo metu turi galiojančias dvišales investicijų apsaugos sutartis su šiomis Sutarties susitariančiosiomis šalimis: Albanija, Armėnija, Azerbaidžanu, Bosnija ir Hercegovina, Sakartvelu, Islandija, Jordanija, Jungtine Karalyste, Juodkalnija, Kazachstanu, Kirgizija, Šiaurės Makedonija, Moldova, Mongolija, Šveicarija, Tadžikistanu, Turkija, Ukraina, Uzbekistanu); 3) investuotojams išlieka galimybė savo teises ginti nacionaliniuose teismuose, vadovaujantis atitinkamos šalies teritorijoje taikomais įstatymais ir kitais teisės aktais.

Investuotojų apsaugos poreikis turi būti derinamas su vyriausybės poreikiu vykdyti reguliavimą, įgyvendinant viešąjį interesą, užtikrinant perėjimą prie atsinaujinančių energijos šaltinių, ekonominį ir energetinį saugumą, tiekimo diversifikaciją, ir įgyvendinant ES ribojamąsias priemones, priimtas reaguojant į Rusijos agresiją prieš Ukrainą, ir pastarasis laikytinas viršesniu. Atsižvelgiant į ES sprendimą pasitraukti iš Sutarties ir laikantis bendro ES Tarybos sprendimu priimto požiūrio, kad modernizacijos rezultatai yra nepakankami, Lietuvai būtų naudinga pasitraukti iš Sutarties, nelaukiant jos modernizavimo.

Lietuvos pasitraukimas iš Sutarties neužkerta kelio investuotojams ginti savo teisių tarptautiniame arbitraže arba nacionaliniuose teismuose, nors ginčai ir nebūtų nagrinėjami pagal Sutarties nuostatas. Įvertinus esamas aplinkybes, susijusias su Europos Sąjungos ir Europos atominės energetikos bendrijos pasitraukimu iš Sutarties, taip pat tai, kokį teisinį poveikį turėtų Lietuvos santykiai energetikos srityje su užsienio valstybėmis, su kuriomis Lietuva turi dvišalius susitarimus, reglamentuojančius investicijų apsaugą, siūlytina denonsuoti Sutartį.

Vadovaujantis Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo metodikos, patvirtintos Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2003 m. vasario 26 d. nutarimu Nr. 276 „Dėl Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo metodikos patvirtinimo“, 36 punktu, numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo pažyma nerengiama, o teisės aktų projektų poveikis pateikiamas aiškinamajame rašte.

Teisės aktų projektais nesiūloma perkelti ar įgyvendinti ES teisės aktų.

Teisės aktų projektai neprieštarauja Devynioliktosios Lietuvos Respublikos Vyriausybės programai, ES teisė šiai sričiai netaikoma.

Teisės aktų projektams įgyvendinti papildomų biudžeto lėšų nereikės. Priėmus teisės aktų projektus, reikės pripažinti netekusiu galios Lietuvos Respublikos įstatymą „Dėl Energetikos chartijos sutarties ir Energetikos chartijos protokolo dėl energijos efektyvumo ir su tuo susijusių aplinkosaugos aspektų ratifikavimo“.

Teisės aktų projektai nėra notifikuotini Europos Komisijai pagal Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1999 m. gegužės 20 d. nutarimo Nr. 617 „Dėl Informacijos apie techninius reglamentus ir atitikties įvertinimo procedūras teikimo taisyklių patvirtinimo“ reikalavimus.

Teisės aktų projektai parengti, laikantis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos įstatymo bei Lietuvos Respublikos teisėkūros pagrindų įstatymo reikalavimų ir atitinka bendrinės lietuvių kalbos normas.

Teisės aktų projektai skelbiami Lietuvos Respublikos Seimo kanceliarijos teisės aktų informacinėje sistemoje (TAIS).

Siekiant užtikrinti, kad Sutartis būtų denonsuota, reikalinga, kad Įstatymo projektas būtų patvirtintas Lietuvos Respublikos Seimo artimiausioje sesijoje.

Teisės aktų projektai buvo teikti Vyriausybei svarstyti ir gautos Vyriausybės kanceliarijos Teisės grupės išvados Nr. NV-3294 ir NV-333. Teisės aktų projektai patikslinti atsižvelgiant į

pateiktas pastabas. Pastabos buvo derinamos darbo tvarka, taip pat pastaba į kurią atsižvelgta iš dalies, įvertinta derinimo pažymoje.

Teisės aktų projektus parengė Lietuvos Respublikos energetikos ministerijos Tarptautinio bendradarbiavimo grupė (grupės vadovė Jurgita Jakevičiūtė, tel. +370 602 16 183, el. p. jurgita.jakeviciute@enmin.lt); Teisės ir personalo grupė (grupės vadovė Dovilė Kavaliauskienė, tel. +370 668 34271, el.p. dovile.kavaliauskiene@enmin.lt); Tiesioginė rengėja Teisės ir personalo grupės patarėja Daiva Brazdžiuvienė, tel. +370 602 47112, el. p. daiva.brazdziuviene@enmin.lt.

PRIDEDAMA:

1. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimo projektas, 1 lapas.
2. Lietuvos Respublikos Prezidento dekreto projektas, 1 lapas.
3. Lietuvos Respublikos įstatymo projektas, 1 lapas.
4. Energetikos chartijos sutarties denonsavimo aiškinamasis raštas, 4 lapai.
5. Derinimo pažyma, 1 lapas.

Ekonomikos ir inovacijų ministras,
pavaduojantis energetikos ministrą

Lukas Savickas

D. Brazdžiuvienė, tel. +370 602 47112, el. p. daiva.brazdziuviene@enmin.lt